JAARGANG 35 NR. 1, MAART 2025, PRIJS € 4,-
ISSN: 0927-8478

BRIELSE MARE

Halfjaarlijks magazine van de
HISTORISCHE VERENIGING DE BRIELSE MAASMOND

DE BEVRIJDING VAN BRIELLE EN OMMELANDEN

HOE BRIELLE EEN BUITENWIJK VAN NEW YORK WERD

DE VOORMALIGE BEGIJNHOFKAPEL IN BRIELLE

BRIELLE BUITEN DE WALLEN (4) WINKELCENTRUM RUGGE

HET VERBORGEN LEVEN VAN PRINS WILLEM VAN ORANJE

SLAGERIJ VAN DER WAAL, EINDE VAN EEN TIJDPERK

• *uitgave:*
Historische Vereniging
De Brielse Maasmond

• *correspondentieadres /secretariaat:*
Ronald J. de Ridder
Van Bloys van Treslongweg 3
3231 CT Brielle
0181-414674

• *mail:*
info@debrielsemaasmond.nl
redactie@debrielsemaasmond.nl

• *website:*
www.debrielsemaasmond.nl

• *bank:*
NL20 INGB 0000 2087 92

• *redactie:*
Klaas Schipper (hoofdredacteur)
Nico de Vries
Marcel Bakker (opmaak/vormgeving)

• *advertentietarief:*
Halve pagina per jaar (twee edities): € 90,-

• *cover:*
Op 9 mei 1945 werd onder gejuich Captain Arthur L. Cary in de gevorderde auto van de Duitse commandant door Brielle gereden.

• *oplage:*
500 exemplaren

Het eerstvolgende nummer verschijnt in oktober 2025

© Historische Vereniging
De Brielse Maasmond 2025

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze ook zonder schriftelijke toestemming van de redactie.

BRIELSE MARE

JAARGANG 35 NR. 1, MAART 2025

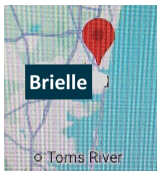

VAN DE REDACTIE 3
door Klaas Schipper

DE BEVRIJDING VAN BRIELLE EN OMMELANDEN 4
door Ynze Kuiper

HOE BRIELLE EEN BUITENWIJK VAN NEW YORK WERD 8
door Nico de Vries

VAN DE VERENIGING 11
door Ynze Kuiper

VOORMALIGE BEGIJNHOFKAPEL BRIELLE 12
door Fré Eggens

BRIELLE BUITEN DE WALLEN (4) 14
door Nico de Vries

MUSEUMNIEUWS 17
door Marijke Holtrop

HET VERBORGEN LEVEN VAN PRINS WILLEM VAN ORANJE 18
door Rob van Breda

SLAGERIJ VAN DER WAAL 22
door Klaas Schipper

De Brielse Mare is het halfjaarlijks magazine uitgegeven door de Historische Vereniging De Brielse Maasmond (voorheen 'Vereniging Vrienden van het Historisch Museum Den Briel'). Dit magazine wordt automatisch toegestuurd aan de leden van de vereniging.
Losse nummers zijn te bestellen via het secretariaat van de vereniging en te koop bij het Historisch Museum Den Briel, in het Streekarchief en bij de plaatselijke boekhandel.

Een jaar na publicatie is de Brielse Mare ook beschikbaar op de website van de vereniging: www.debrielsemaasmond.nl.

Persoonlijk lidmaatschap €15 per jaar; familielidmaatschap €20 per jaar.
Aanmelding bij het secretariaat of d.m.v. het formulier op de website van de vereniging: www.debrielsemaasmond.nl.

De vereniging heeft de ANBI-status. Dit betekent dat giften in het kader van de wettelijke bepalingen in mindering kunnen worden gebracht op het belastbaar inkomen van de schenker.

Auteursinstructies: Historische artikelen over Brielle en de streek zijn welkom.
Gewenste omvang: 1000 tot 2000 woorden. Aanbevolen wordt vooroverleg te plegen met Klaas Schipper: k.j.schipper@hetnet.nl of 0181 413981. De redactie behoudt zich het recht voor, in overleg met de auteur, artikelen in te korten of te wijzigen.

VAN DE REDACTIE

Brielle bereidt zich voor op de viering van 1 april. Dat is momenteel al merkbaar. Na een grauwe grijze winter is iedereen toe aan een feestje. Omdat 1 april dit jaar op dinsdag valt, zal het ongetwijfeld rustiger zijn dan vorig jaar toen 1 april samenviel met Tweede Paasdag. Voor de Briellenaren zelf valt er nu vast meer te genieten.

Maar er zijn meer hoogtepunten dit jaar: de viering van tachtig jaar Bevrijding. Zeker in deze verwarrende tijden belangrijk om bij stil te staan. Er staan tal van evenementen op de rol, in deze Mare ziet onze voorzitter Ynze Kuiper opnieuw om in verwondering en zoals u kon verwachten naar de bevrijding van Brielle en ommelanden. Hij sprak daarover onder anderen met Jaap Stolk en Piet Eland die de bevrijding in Brielle meemaakten. Piet toonde hem zelfs het persoonsbewijs van zijn vader waarop Captain Arthur L. Cary in de bevrijdingsdagen zijn handtekening zette. Ook in Historisch Museum Den Briel wordt aandacht aan 80 jaar bevrijding besteed.

Uitgebreide aandacht is er ook voor het feit dat het 450 jaar geleden is dat Willem van Oranje en Charlotte de Bourbon op 12 juni 1575 in de Sint-Catharijnekerk in het huwelijk traden. Rob van Breda schreef een uitgebreid artikel over het verborgen leven van Prins Willem van Oranje. In het museum wordt er een speciale tentoonstelling aan gewijd en op 14 en 15 juni organiseert de Culturele Stichting Voorne een drietal voorstellingen in de Sint-Catharijne. De preview van het door Margareth van Rooijen geregisseerde theaterstuk 'Willem van Oranje Noodsprong en Noodlot' op het Theaterfestival in BRES op 2 februari was uitermate veelbelovend. Op zaterdag 14 juni staat tussen de twee voorstellingen (13.00 en 19.30 uur) door ook nog een lezing van dr. Paul Rem over dit onderwerp gepland. Tickets nu al te bestellen via www.culturelestichtingvoorne.nl.

Een absolute verrassing was het aanbod van Fré Eggens – hij zat in het verleden in de redactie van ons blad – om een artikel aan te leveren over de voormalige Begijnhofkapel aan de Coppelstockstraat. We hebben er dankbaar gebruik van gemaakt en hopen op meer artikelen van zijn hand.

Ons redactielid Nico de Vries vervolgde zijn reeks Brielle buiten de wallen, deze keer staan de eerste winkels op het Ruggeplein centraal. Ook schreef hij een artikel over Brielle, een buitenwijk van New York.

Marijke Holtrop zorgt ook nu weer voor Museumnieuws en uiteraard moeten we in deze Mare wel stilstaan bij het feit dat Slagerij Van der Waal na 111 jaar en drie generaties op 15 maart de deuren sloot. Een Briels instituut waaraan velen goede herinneringen bewaren. Voor mij persoonlijk was het een geweldige eer op 17 mei 2014 in mijn toenmalige functie van wethouder Economische Zaken ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan namens de gemeente Brielle aan wijlen Piet en Corry van der Waal een bijzondere herdenkings-penning uit te reiken.

Voor de herfsteditie hebben we al wat artikelen binnen, vriendelijk verzoek om altijd tevoren contact met de redactie op te nemen om teleurstelling te voorkomen.
Veel leesplezier en graag tot ziens op de ALV van 24 april met lezing van Bob Benschop.

Klaas Schipper

Omzien in verwondering (7)

De bevrijding van Brielle en ommelanden

Dit jaar staat in het teken van de bevrijding, nu bijna tachtig jaar geleden. Een blik achterom op deze bijzondere tijd. Na vijf jaren van geknecht te zijn en de Duitse laars in de nek gevoeld te hebben eindelijk weer vrijuit en zonder angst kunnen ademen. Het zijn er niet zo heel veel meer die de bevrijding bewust en aan den lijve hebben mogen meemaken. Ik had geluk nog enigen van hen te kunnen vragen hoe zij de bevrijding in Brielle hebben ervaren.

Tekst: Ynze Kuiper

Het voelt raar aan om te proberen iets te schrijven over de enorme opluchting die het gros van de mensen hier voelde toen in mei 1945 de Duitsers onvoorwaardelijk capituleerden. Raar omdat juist nu een oorlog woedt in Europa en de ontwikkeling daarvan grote zorgen baart. Nederland is ongekend lang vrij gebleven van oorlog en generaties zijn opgegroeid, zeker ná de dreiging van de Koude Oorlog, in vrede en een steeds verder toenemende welvaart. Nu waarschuwt oud- premier en secretaris -generaal van de NAVO Marc Rutte ons om ons mentaal voor te bereiden op oorlog. Haal zaken in huis om enige tijd zonder hulp te kunnen overleven, luidt zijn advies. Op dit moment worden de grootmachten in deze wereld aangestuurd door lieden die volkomen onvoorspelbaar gedrag vertonen en uit lijken te zijn op het creëren van chaos. Een van onze gevierde bevrijders van toen lijkt nu een totaal andere koers te gaan varen. Niet bepaald geruststellend dus.

Dit is dus het heden en je hoeft niet óm te zien om je te verwonderen. Gewoon vooruitkijkend zie je al dingen gebeuren die gekker zijn dan je ooit had kunnen dromen.

Wat vooraf ging aan de bevrijding

Die Tweede Wereldoorlog begon voor Nederland op de vroege ochtend van 10 mei 1940 met de Duitse inval over land en door de lucht. De neutrale politieke houding had dit keer niet geholpen. Een wonder dat het Nederlandse leger, gezien de training, uitrusting en verouderde bewapening, het nog vijf dagen tegen deze overmacht heeft volgehouden. Na het bombardement op Rotterdam en de dreiging dat meer Nederlandse steden hetzelfde lot zouden ondergaan, capituleerde de legertop.

Vanaf Voorne-Putten waren de enorme rookwolken van de brandende stad en schepen te zien. Beangstigend. Niet lang daarna kwamen de Duitsers op ons eiland en eisten hun plaats op. Nadat bleek dat een invasie van Engeland een al te ambitieus plan was, ging de bezetter over tot het consolideren van zijn positie en van verdere uitbreiding van de kustverdediging zodat de Maasmond een onneembare vesting werd. De Beer en Voorne werden daarbij meegenomen. Van Duitse aanvaller tot verdediger. De eerste tijd leek het wel mee te vallen en de Duitsers gedroegen zich als ‘Badegäste am Meer’.

Er was ongelooflijk veel activiteit op het eiland en in de duinen. De relatief lichte bunkers van de West Wal werden vervangen door een groot netwerk van honderd en meer solide bunkers met zware bewapening, de Atlantik Wall. De drie enorme kanonnen van de 'Tirpitz Stellung' bij Oostvoorne waren een hoogstandje. Om dit allemaal aan te leggen werden Nederlandse vrijwilligers, dwangarbeiders, plaatselijke boeren met hun materieel en aannemers met kennis van zake ingehuurd en gebruikt. Onderkomens en spoorlijnen werden aangelegd. Huizen en ook de Koepel Zeeburg werden afgebroken voor een vrij schootsveld. Alle grondstoffen (behalve zand) werden aangevoerd via het spoor, de havens van Brielle en Hellevoetsluis. Een enorme logistieke prestatie, hoe je het ook bekijkt.

Steeds duidelijker tegenstellingen
Op ideologisch vlak werden de tegenstellingen ook steeds duidelijker. De pro- en anti -Duitse houding spitste zich toe. Oranjegezinde burgemeesters en ambtenaren werden vervangen voor Nationaal Socialisten. Iedereen moest een identiteitskaart hebben, de zogenoemde Ausweis. Vrij reizen werd steeds moeilijker want bij de Spijkenisserbrug (en andere bruggen op Voorne-Putten) en pontveren werd streng gecontroleerd. Je moest een goede reden hebben en toestemming om van of op het eiland te komen en heel Voorne-Putten werd Spergebied. Nadat voor joodse mensen het leven al totaal onmogelijk gemaakt was, werden ze in 1942 allemaal opgepakt en via Rotterdam afgevoerd naar de vernietigingskampen in Oost-Europa. Geen van hen kwam terug.
Voor velen ging het leven gewoon verder maar er was een groep die de vijand durfde te weerstaan en op allerlei manieren verzet en sabotage pleegde. Een levensgevaarlijke bezigheid die bij gesnapt worden vaak tot gevangenschap, marteling, concentratiekamp of executie leidde.
Helaas waren er ook die collaboreerden met de Duitsers en een flink aantal dat heel actief verraad pleegde. Angst en wantrouwen, zelfs binnen families, was het resultaat. Tussen verzet en verraad als uitersten, lag een groot grijs gebied waarin 'goed'en 'fout' om de voorrang streden.
Langzaamaan begon Duitsland op alle fronten te verliezen. De bezetter begon zich steeds grimmiger op te stellen. Genadeloos werd opgetreden tegen wie het waagde hun regels te overreden.

De luchtoorlog was in volle gang en met grote regelmaat kwamen de eskaders bommenwerpers over, richting doelen in het oosten. Dit ging gepaard met aanzienlijke verliezen. Zo'n 160 toestellen stortten in deze contreien neer en kwamen terecht op de Zuid-Hollandse eilanden en in de omringende wateren. Aangeschoten vliegtuigen probeerden zo lang mogelijk in de lucht te blijven door hun bommen te lossen. Soms ging dit gruwelijk fout zoals op 4 maart 1943 toen een aantal bommen een ravage aanrichtte in Brielle en tweeëntwintig doden, hoofdzakelijk kinderen, te betreuren vielen. De zwartste bladzij voor deze stad.

Normandië
Via de clandestien beluisterde radio kwam het geweldig moedgevende bericht door dat in juni de geallieerden waren geland op de stranden van Normandië. Voorne-Putten werd in 1944 voor een groot deel onder water gezet om een invasie hier te bemoeilijken. De hoop op een spoedige bevrijding werd al snel de bodem ingeslagen. Begin september '44 werd Antwerpen bevrijd maar Duitsland gaf zich absoluut niet gewonnen en startte een tegenoffensief in de Ardennen. Ook toen bestond fake nieuws. Het gerucht ging dat Nederland binnen enkele dagen bevrijd zou zijn. Wat later te boek zou staan als Dolle dinsdag, zorgde voor paniek onder de bezetter en de NSB-ers. Er was te vroeg gejuicht en uit de onderduik gekomen. De bevrijders kwamen nog lang niet. Daarna werd nog harder tegen de bevolking opgetreden.
De opmars van de geallieerde legers naar het noorden liep vast bij Arnhem en de hoop vóór de winter bevrijd te worden vervloog. En toen brak die vreselijke Hongerwinter aan. De aanvoer van voedsel en brandstof stopte en in de grote steden van westelijk Nederland kostte dit aan circa 20.000 mensen het leven. Zij stierven van honger, kou en uitputting.

Gebrek aan alles
Op Voorne - Putten werd de toestand ook steeds nijpender en aan bijna alles was gebrek. Zo onder de rook van Rotterdam was het bijzonder dat hier niemand omkwam van de honger. Het was niet veel maar er bleef wat te eten.
De Canadese en Britse troepen stootten nu, ondanks hevig verzet van de Duitsers, door richting Groningen en naar het westen.
Bevrijden is een werkwoord. Er is heel hard en lang gevochten voor onze bevrijding. De eerste stad die bevrijd werd, was Maastricht op 14 september en op 11 juni 1945 gaven de laatste Duitse SS-ers zich op Schiermonnikoog over. Nagenoeg negen maanden strijd.
Over de bevrijding van Brielle en Voorne-Putten schrijven kan ik niet uit de eerste hand maar gelukkig hebben we hier het archief met een schat aan bruikbaar materiaal en bovenal aan kundige en bereidwillige medewerkers. Het standaardwerk van Lou de Jong over Nederland in de Tweede Wereldoorlog, de boeken van Jeroen Rijpsma over de bunkerbouw en het zeer complete boek over dit onderwerp: Voorne–Putten in oorlogstijd 1939 – 1945 van Bob Benschop en Jeroen Rijpsma. Spijkenisse in oorlogstijd van Jan de Baan. Kranten uit die tijd. Waardevol en heel interessant leeswerk.

Gesprekken met ooggetuigen
Nog dichterbij bij de bron kom je door de gesprekken met ooggetuigen. Jaap Stolk die mij vertelde over hoe hij ternauwernood aan de dood ontsnapte toen de bommen op Brielle vielen. Hij was twaalf toen zijn stad werd bevrijd en hij in zijn korte broekje met magere knotsknietjes door Nobel- en Voorstraat danste onder een zee aan vlaggen. Piet Eland, wiens vader een belangrijke rol in het verzet heeft gespeeld, vertelde hoe hij als klein

jochie al zijn vader moest helpen door spullen af te geven bij fort De Meeuw. Hier zaten de ‘Grünen und Grenzpolizei’ en dat waren niet de besten. Belangrijke informatie die zijn pa oppikte bij de vijand werd doorgespeeld naar de geallieerden. Over het verzetswerk heeft zijn vader altijd gezwegen. Toen de capitulatie getekend was, kwam de Nederlandse politie de straat op, weer gekleed in de vooroorlogse uniformen met tressen en kepie en zij sommeerden alle burgers de Nederlandse driekleur uit te steken. De zolang verboden Nederlandse vlaggen kwamen uit hun bergplaatsen. De B.S. (Binnenlandse Strijdkrachten) pakten de gehate burgemeester ‘Snurkie’ op, die onder grote hilariteit, met deken en koffertje werd afgevoerd. Ook andere collaborateurs en N.S.B-ers trof dit lot. De opgewonden bevolking verzamelde zich voor het stadhuis en de muziekvereniging Libertatis Primitiae begon met de enkele nog resterende instrumenten de bekende vaderlandse liedjes te spelen. Hierop werd vrolijk gedanst. ’s Avonds afgesloten met het Wilhelmus. Piet Eland vertelt verder: ‘Het was een rare toestand want de vijand had gecapituleerd maar de Duitsers liepen nog gewapend rond en van de bevrijders was er niet een te bekennen. Tijdens het feesten op de Markt trok Piets moeder hem opeens stijf tegen zich aan. Twee Duitse officieren waren te paard de markt opgekomen en trokken hun pistolen. De muziek stierf weg en iedereen hield zijn adem in en was doodsbang voor wat er nu zou gebeuren. De Duitsers schoten hun magazijn leeg in de lucht. Ze wendden hun paarden en vertrokken. Sommigen wilden hen toen te lijf gaan, maar de meesten begrepen dat dit gebaar een teken van overgave was. De muzikanten hervatten aarzelend hun spel en met een zucht van opluchting ging het feest weer verder.

Op 9 mei kwam Captain Arthur L. Cary aan en hij had een gesprek met de net aangestelde waarnemend burgemeester Van der Knoop. Captain Cary was zo goed om enige handtekeningen op persoonsbewijzen te zetten. Onder andere op die van Piet Elands vader (zie foto). Onder gejuich werd Cary in de gevorderde auto van de Duitse commandant door Brielle gereden.

Pas op 11 mei kwamen de eerste Engelse troepen aan en op 12 mei ondertekende ook Inselkommandant Lindemann de overgave en werden alle Duitsers ontwapend. Dit ging niet altijd zonder slag of stoot maar uiteindelijk was het gros afgevoerd van Voorne–Putten. Een deel bleef achter om mijnenvelden te ruimen. Ook dat verliep niet altijd vlekkeloos. Een geweldige explosie op een schip in het Kanaal door Voorne had zeven doden tot gevolg. De drukgolf zorgde zelfs voor gebroken etalageruiten in Brielle!

Geen ‘bijltjesdag’

Door gebrek aan schoon drinkwater brak er in Spijkenisse een tyfusepidemie uit. Twintig mensen overleefden dat niet, maar het dorp kreeg nu wel onverwijld een drinkwaterleiding en het bevrijdingsfeest werd, wel verlaat, toch nog gevierd in juli.
Achteraf beschouwd kunnen de Briellenaren trots zijn dat er geen ‘bijltjesdag’ is gehouden. Wraak is zoet maar de houding van advocaat mr. D. Jong en een vlammend betoog van mevrouw Sonnega weerhielden de mensen ervan de schaar, pek en veren ter hand te nemen. Geen rechteloosheid meer en geen eigen rechter spelen, die tijd hebben we net gehad, was haar boodschap.
De geroofde klokken uit de Brielse toren bleken Duitsland niet gehaald te hebben en dus niet als munitie gebruikt te zijn. Van de bodem van het IJsselmeer kwamen ze weer thuis in Brielle. Al op 3 mei was men begonnen met het leegpompen van de geïnundeerde polders.

Langzaam aan hernam het leven weer zijn loop. Men kon weer over de Spijkenisserbrug zonder papieren. Ook de voedselvoorziening kwam weer aarzelend op gang. Ook kwamen mensen terug die dwangarbeid hadden moeten verrichten, gevangen hadden gezeten of gedeporteerd waren geweest naar concentratie- en vernietigingskampen. Met hen kwamen de verhalen over moord en onmenselijk lijden. Die gruwelijke waarheid was nauwelijks te bevatten. Zovelen kwamen niet terug. joodse burgers, militairen en koopvaardijpersoneel. Voor veel mensen was het hoopvol wachten, vaak bleek het verdrietig berusten en rouwen.

Voordat er gezegd kon worden dat de Tweede Wereldoorlog voorbij was, moest Japan nog op de knieën. De twee atoombommen waarmee dit in augustus 1945 lukte, kostte uiteindelijk een kwart miljoen mensen het leven.
Al snel na de bevrijding werd met nieuw elan begonnen met het herstel, opruimen en herbouwen. Dat dit nog vele decennia zou duren, wist men toen nog niet. Het onschadelijk maken en opruimen van enige V 1's rond Spijkenisse was pas in 1984 voltooid. Koepel Zeeburg, afgebroken voor de Atlantikwall, is herbouwd en staat sinds 2014 weer te pronken op de boulevard van Oostvoorne. De ooit zo verfoeide bunkers staan nu op de monumentenlijst en de Biberbunker is museum geworden. Dit verzin je niet. Piet Eland en anderen vertelden op de basisscholen voor een muisstille klas hoe het was om kind te zijn in de oorlog. Jarenlang gaf hij rondleidingen door Brielle langs de beladen plekken uit de jaren '40-'45. Het verhaal moet verteld blijven worden.

Om onze doden wordt getreurd, zij worden op 4 mei plechtig herdacht bij de monumenten die voor hen zijn opgericht en de vlag hangt daarbij halfstok. Na het blazen van 'The last post' twee minuten stilte gevolgd door het Wilhelmus. Kransen en bloemen tooien de monumenten. Een respectvol en aangrijpend ritueel
Er gingen hier en daar wel wat wenkbrauwen omhoog bij het zien van geüniformeerde deelnemers van de re-enactmentgroepen en kinderen in soldatenpakjes tijdens de herdenking. De Dodenherdenking is geen spel.
De volgende dag is Bevrijdingsdag.

Dan wordt de vrijheid gevierd. De blijdschap en emotie als in 1945 zijn niet te evenaren maar nog steeds, al 80 jaar lang, wordt 5 mei met veel vreugde gevierd. Voorlopig hoeven we niet bang te zijn dat de Bevrijdingsdag zal worden vergeten. Het jaarlijks Bevrijdingsfestival zet rond 5 mei Brielle op zijn kop. Overal vlaggen, braderieën, kermis en antieke auto's, terrassen vol met in geallieerde en Duitse uniformen (foto) geklede deelnemers aan 're-enactment' en 'mock battles', de bastions vol met geparkeerd staande legervoertuigen en kampementen. Het naspelen van straatgevechten en overgave van de vijand. Een hoop geknal van losse flodders. Optochten met jeeps en ander rollend oorlogsmaterieel door de nauwe straatjes van de binnenstad en dit natuurlijk bekeken door vele honderden belangstellenden. Een vrolijke manier om de bevrijding weer onder de aandacht te brengen van jonge mensen voor wie de oorlog iets uit een ver verleden is. Voor de echte oudjes die hem hebben beleefd, roept het soms nóg beklemmende herinneringen op.

Piet Eland herinnert zich wat de bevrijding voor hem als jochie betekende: 'Niet meer bang hoeven zijn'.

Vrijheid is het hoogste goed.
(Epicurus 341 – 270 v. Chr.)

Hoe Brielle een buitenwijk van New York werd

In de vorige nummers van de Brielse Mare zijn de Plantage Den Briel in Suriname en Kaap en Haven Brielle op Groenland voorbijgekomen.
Ditmaal is het de beurt aan een ander Brielle: het Brielle in de Amerikaanse staat New Jersey. Hoe kwam deze buitenwijk van New York aan haar naam?

Tekst: Nico de Vries

In de zomer van 1881 stond in het Amerikaanse boerengehucht Union Landing de boerderij van Hank Vorhees te koop. Acht gefortuneerde zakenlui uit Jersey City zagen wel brood in die zestig hectare akkerbouwgrond. Niet om op de zuidelijke oever van de Manasquan River te boeren, maar om er vakantiehuizen op te bouwen.
Met het plan speelden deze ondernemers in op de opkomst van het massatoerisme in de tweede helft van de negentiende eeuw. Wie geld en vrije tijd had, wie zich een vakantie kon veroorloven, ontvluchtte destijds de overvolle stad. Het op honderd kilometer van Union Landing gelegen New York was uitgegroeid tot een metropool van rond de drie miljoen inwoners. Wat betreft inwoneraantal was het zuidelijk gelegen Philadelphia de derde stad van Amerika geworden. De nabijgelegen stad Jersey trok als een magneet Joodse en Italiaanse migranten aan.
In die steden walmden fabrieksschoorstenen. De steenkool die werd gebruikt voor verwarming en industrie hulden de steden vaak in dikke smog. Industrieel afval en rioolwater verontreinigden rivieren en andere waterbronnen. Ziekten als bronchitis en cholera namen hand over hand toe. De stadsbewoners hunkerden naar een rustigere, natuurlijke omgeving waar lucht en water nog zuiver waren en het leven gezond.
De oever langs de Manasquan River was zo'n plek. Maar de reis er naartoe, was niet eenvoudig. De weinige wegen die er lagen, waren vooral slecht. Met de aanleg in de jaren zeventig van de negentiende eeuw van spoorwegen vanuit New York en Philadelphia veranderde dat alles. Door de spoorbrug die in 1880 nabij Union Landing over de Manasquan werd aangelegd, was het afgelegen boerenlandplaatsje opeens eenvoudig bereikbaar voor de stedelingen.

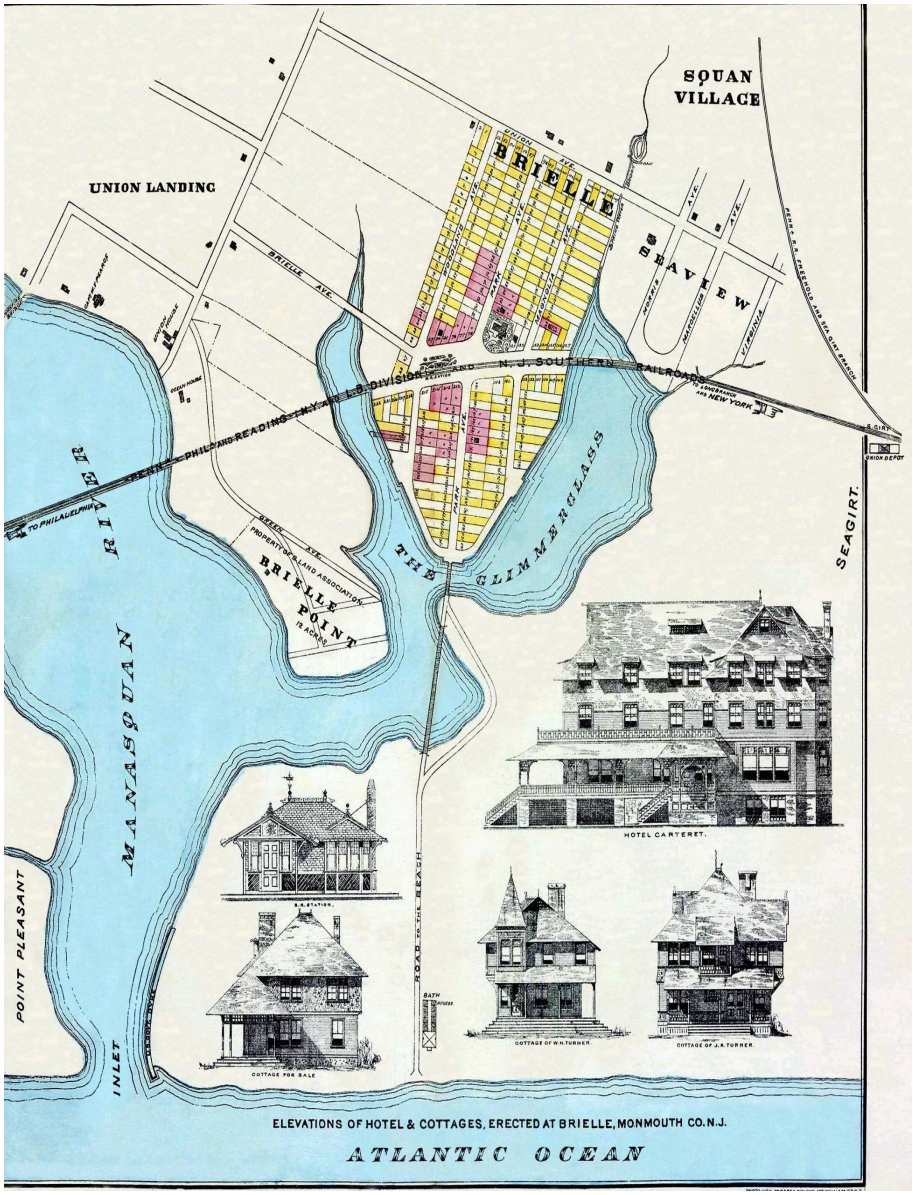

Een kaart van Brielle, New Jersey, uit 1898.
Rechtsonder de eerste zomerhuizen die er werden gebouwd.

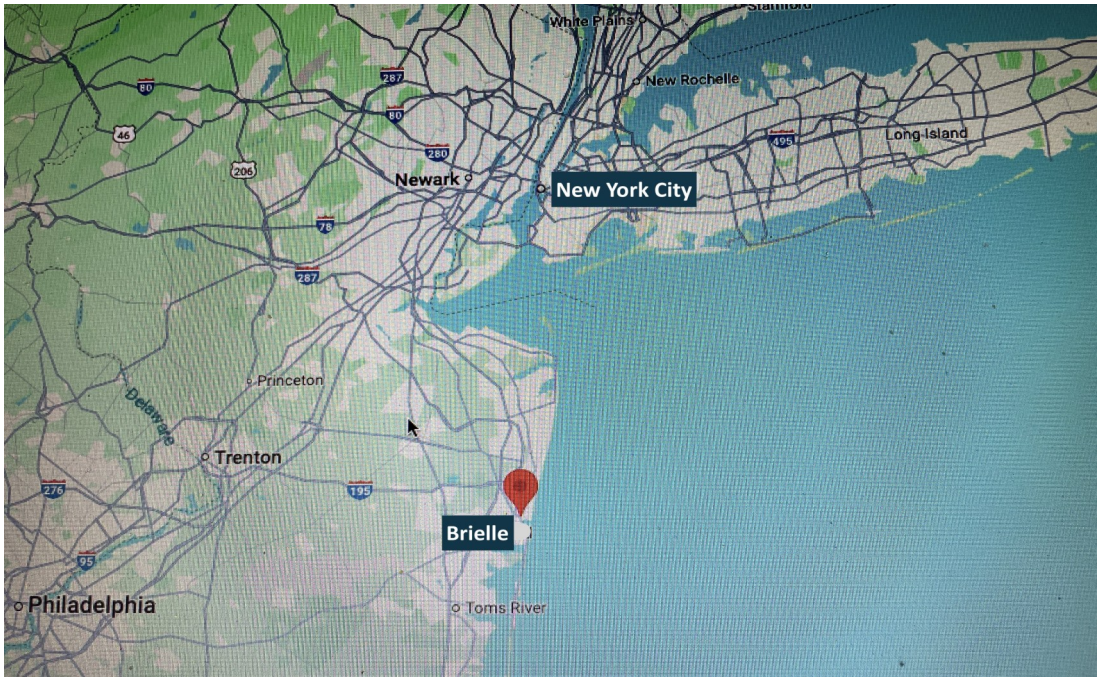

Brielle ligt een honderd kilometer vanaf New York, maar wordt desondanks als een buitenwijk van deze wereldstad beschouwd.

Union League Club
Tijdens hun dagelijkse ontmoetingen in het chique clubhuis van de Union League Club of Jersey City bespraken welgestelde ondernemers de kansen die het toenemende toerisme en de nieuwe spoorverbinding hen bood. Toen de boerderij van Hank Vorhees te koop stond, zagen acht clubleden hun kans schoon. Zij zagen er de ideale plaats voor een vakantieoord in. Voor vijftienduizend dollar kochten ze de boerderij, maar onder welke naam zou hun investeringsonderneming zich moeten presenteren? Een van de clubleden, ene mr. Mellon, had even daarvoor Nederland bezocht. In het Amerika van toen was er een groeiende interesse voor de geschiedenis van Europa. Meer en meer Amerikanen aan wie de welvaart van de Amerikaanse droom in de schoot was gevallen, namen de comfortabele, snelle stoomboot voor een bezoek aan het land van hun voorouders. Hoe de reis van Mellon verliep, vertelt de geschiedenis niet. Wel is in een reisverslag een bezoek van de Holland Society of New York, een paar jaar later, in 1888, aan 'ons' Brielle vastgelegd.
Het gezelschap vertrok met de stoomboot van de rederij Fop Smit uit Rotterdam naar Brielle; een stadje dat volgens de Amerikanen 'vooral interessant was vanwege haar rol in de glorieuze gebeurtenis in het verleden'. Bij aankomst kregen ze een exemplaar het 'Weekblad' in de handen gedrukt, waarin van hun komst melding was gemaakt. De Briellenaren vergaapten zich aan het gezelschap en jonge vrouwen keuvelden in alle talen met de gasten. Na een bezoek aan de Sint-Catharijnekerk en het Merula Weeshuis togen de reizigers naar het Geuzengesticht, het 'moderne', in 1872 gebouwde weeshuis. De wezen verwelkomden de buitenlandse bezoekers met een speciaal voor hen geschreven ode, waarna de Holland Society of New York de vestingstad verliet als erelid van de 'Vereniging voor de verzorging van en de voorziening voor Weezen en Verlatenen in het Nationaal Geuzengesticht Wilhelmus van Nassauen'.

In het begin van de jaren tachtig in de negentiende eeuw bouwde de Brielle Land Asscociation het Carteret Hotel.

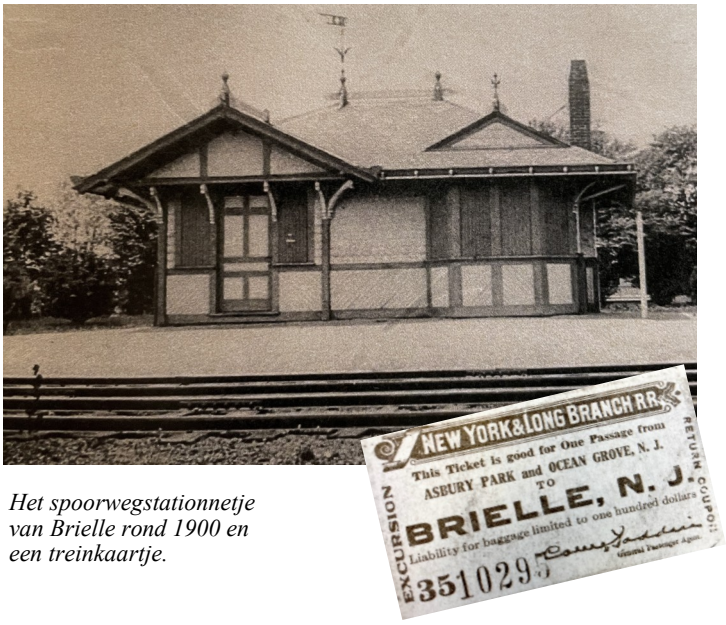

Het spoorwegstationnetje van Brielle rond 1900 en een treinkaartje.

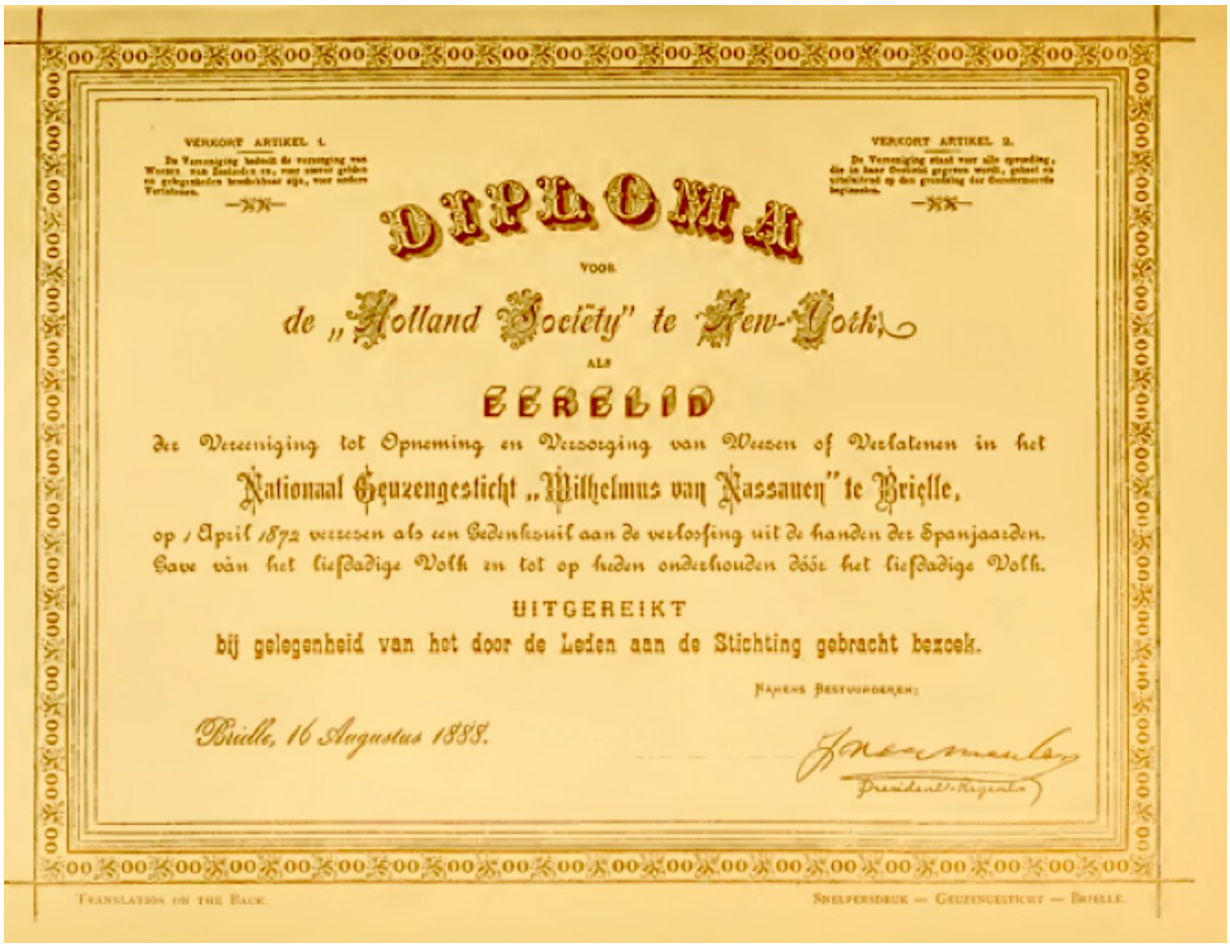

VERKORT ARTIKEL 1.

De Vereeniging bedoelt de vereeniging van Werkers van Zuidelijke ras, voor onverd gelden en gelegenheden bondsleden zijn, voor andere Verlatenen.

VERKORT ARTIKEL 2.

De Vereeniging staat voor alle opvoeding, die in haar Oostelijk gegrond wordt, geheel en uitsluitend op den grondslag der Gereformeerde Religie.

DIPLOMA

VOOR

de „Holland Society" te New-York,

ALS

EERELID

der Vereeniging tot Opneming en Verzorging van Weezen of Verlatenen in het

Nationaal Geuzengesticht „Wilhelmus van Nassauen" te Brielle,

op 1 April 1872 verrezen als een Gedenkteeken aan de verlossing uit de handen der Spanjaarden.
Gave van het liefdadige Volk en tot op heden onderhouden door het liefdadige Volk.

UITGEREIKT

bij gelegenheid van het door de Leden aan de Stichting gebracht bezoek.

NAMENS BESTUURDEREN:

Brielle, 16 Augustus 1888.

President-Regenten

TRANSLATION ON THE BACK.

SNELPERSDRUK — GEUZENGESTICHT — BRIELLE.

Het diploma dat de leden van Holland Society of New York bij hun bezoek in 1888 aan Brielle ontvingen.

Suggestie omarmd

Terug naar mr. Mellon. Ook hij had op zijn rondreis door Nederland Brielle aangedaan en er overnacht. Aan zijn zakenvrienden vertelde Mellon dat hij 'onder de indruk was geraakt van het stadje met haar windmolens en de klompen, waarop de bewoners liepen'. Dat romantische beeld appelleerde aan het beeld dat de Amerikanen hadden van Nederland. Een schilderachtig, authentiek land dat vol stond met molens, waar tulpen bloeiden en de bewoners nog in klederdracht waren gestoken.

Waarom de nieuwe investeringsmaatschappij niet de naam Brielle meegeven, opperde Mellon daarop. De anderen moeten de suggestie hebben omarmd. De verwijzing naar het Nederlandse Brielle verenigde hun prestigeobject immers met de interesse in de Europese cultuur en de nostalgie van de immigranten naar hun thuisland.

Als de Brielle Land Association zouden de acht zakenlieden hun plan voor een vakantieoord langs de Manasquan, nabij Union Landing, presenteren. Op de akkers van de vroegere boerderij van Hank Vorhees werden wegen aangelegd, verrezen de eerste vakantiewoningen en liet de Brielle Land Association een hotel, het Carteret, en een treinstation bouwen.

Uiteraard verschenen er advertenties waarin de investeringsmaatschappij kavels te koop aanbod, kavels in Brielle wel te verstaan.

Binnen een paar jaar was de oorspronkelijke naam Union Landing ingeruild voor de naam Brielle. Lokale kranten maakten er melding van als een gezin uit Jersey City naar hun zomerverblijf in Brielle was vertrokken.

Bestuurlijk maakte dat vroege Brielle aanvankelijk onderdeel uit van Wall Township. In 1919 werd het almaar uitdijende vakantieoord een zelfstandige gemeente met - uiteraard - de naam Brielle.

In de loop der jaren, en met name sinds de Tweede Wereldoorlog, zou de plaats uitgroeien tot een buitenwijk van New York City die nu rond de vijfduizend inwoners telt. Met een gemiddeld inkomen van 160.000 dollar per huishouden en een gemiddelde huizenprijs van 772.000 dollar is het Brielle van nu een rijke woongemeenschap van overwegend witte, conservatieve, veelal hoogopgeleide en relatief veel oudere mensen.

Met dank aan Jim Ham, voorzitter van de Union Landing Historical Society of Brielle

Historische Vereniging DE BRIELSE MAASMOND

VAN DE VERENIGING

Sinds het verschijnen van de laatste Brielse Mare in oktober is er, in tegenstelling tot op het wereldtoneel, binnen de vereniging niet veel schokkends gebeurd. Toch valt er best wat te melden.

De Algemene Leden Vergadering in november 2024 werd tot ons genoegen goed bezocht en kon weer gehouden worden in de raadzaal van het oude stadhuis. De avond werd gestart met een interessante lezing van dr. Roel Slachmuylders, getiteld 'Stormachtig april 1572, Watergeuzen op Voorne'. Hij oogstte veel lof voor zijn presentatie. Voorafgaand en na de presentatie konden de aanwezigen deelnemen aan een korte rondleiding door Marijke Holtrop langs de werken van Cornelis Springer. De vergadering verliep verder volgens plan en het hapje en drankje na afloop vielen in de smaak en er werd op informele wijze nog gezellig nagepraat.

De volgende ALV zal worden gehouden op **donderdag 24 april 2025**, opnieuw in de raadzaal. We beginnen om 20.00 uur met de lezing, ditmaal verzorgd door historicus en archivaris Bob Benschop. Het thema is 'Oorlog en bevrijding van Voorne-Putten'. Hierna volgt de ALV die zal worden afgesloten met een hapje en drankje. Verdere informatie over deze avond zal te vinden zijn op de website.

Het bestuur kwam sinds de laatste ALV in november tweemaal bijeen. Het dagelijks bestuur treft elkaar natuurlijk vaker.

De relatie met het museum is prima, maar op het moment van schrijven moet er nog het een en ander gebeuren op het vlak van communicatie met de gemeente Voorne aan Zee.

Dit jaar staat niet alleen in het teken van tachtig jaar bevrijding, maar het is ook 450 jaar geleden dat Willem van Oranje hier in het huwelijk trad met Charlotte de Bourbon. Daaraan zal in het Museum en Brielse Mare zeker aandacht worden besteed.

Door het verspreiden van foldermateriaal over de Historische Vereniging op diverse locaties, ook in Hellevoetsluis en omstreken, lijkt het erop dat dit effect sorteert. Tot onze vreugde hebben zich wat nieuwe leden aangemeld maar er mogen er nog best wat meer bij. Ook het leggen van contacten met andere historische verenigingen op Voorne staat op ons todo-lijstje.

De excursiecommissie is druk in de weer om op **donderdag 25 september**, een leuk dagje-uit te organiseren. Het doel is ditmaal de prachtige historische stad Zierikzee. Zet u de datum alstublieft in uw agenda en houdt u die dag vrij. Ook hierover wordt u nog nader geïnformeerd.

De website van onze vereniging ziet er prima uit en we hopen natuurlijk dat u deze regelmatig bezoekt want er is veel relevante informatie op te vinden. We hopen binnen afzienbare tijd ook veel beter bereikbaar te zijn voor mensen die lid willen worden.

Het bestuur ziet er naar uit u op 24 april, op onze Ledenvergadering, weer te ontmoeten.

Ynze Kuiper
Voorzitter

Voormalige Begijnhofkapel Brielle

Bij een wandeling door het centrum van Brielle kom je regelmatig in de Coppelstockstraat en onmiddellijk valt je oog op een gerestaureerd gebouwtje dat vraagt om uitleg.
Wat is het nu en waarvoor diende het vroeger?

Tekst: Fré Eggens

‘Oude Vrouwenhuis’ te Maerland
In de 15e en 16e eeuw woonde een aantal vrouwen in het zogenaamde ‘Heilige Geesthuis’, een particuliere liefdadigheidsstichting, veelal het Oude Vrouwenhuis genoemd. Het Oude Vrouwenhuis stond aan de noordzijde van het Maarland, ter hoogte van het ‘kippenbruggetje’. De vrouwen gingen dagelijks meerdere malen ter kerke in de Maarlandse Pieterskerk. Deze kerk stond daar waar zich nu het ‘Zeemansasyl’ bevindt. Met het verstrijken van de jaren werd de afstand tussen het Maarland en de Pieterskerk te groot voor de ‘oude vrouwen’. De oplossing hiervoor diende zich aan. In het Koeslop, nu Coppelstockstraat, bevond zich het Brielse Begijnhof dat over een aantal huisjes beschikte waar de begijnen woonden. Een deel van de huisjes stond leeg en kon door de ‘oude vrouwen’ worden ingenomen.
In 1541 werd een notarieel verdrag gesloten tussen de regenten van het ‘Vrouwenhuis op het Maarland’ en de maîtresse (de leidinggevende) van het Brielse Begijnhof. Al spoedig konden de ‘oude vrouwen’ hun intrek nemen in de huisjes van het Begijnhof.

Begijnhof en Begijnhofkapel
Het Begijnhof werd voor het eerst in de Brielse stadsrekeningen van 1413 genoemd maar zal in werkelijkheid ouder zijn geweest. Het Begijnhof was gelegen ten oosten van de huidige Kerkstraat, aan het einde van het Koeslop. Het had een stenen plaats waaraan vier huisjes lagen, twee aan de noordzijde en twee aan de zuidzijde. In elk huisje was plaats voor twee begijnen. Rondom het Begijnhof bevond zich een soort van omheining, een aantal slootjes en een bruggetje ter hoogte van de huidige Kerkstraat. Bovendien was er een poortje naar de Maarlandse Pieterskerk, het kerkhof en een bleekveld.

Zoals bij een klooster gebruikelijk was, werd ook bij het Brielse Begijnhof rond 1460 een kapel gebouwd. De kapel was vermoedelijk gewijd aan Johannes de Doper. Aan de kapel was geen begraafrecht verbonden, de begijnen werden ter aarde besteld in de Maarlandse Pieterskerk.
Rond 1570 woonden er nog maar twee begijnen en vier ‘oude vrouwen’ in de huisjes van het begijnhof.

Met de inname van de stad in 1572 door de watergeuzen viel het doek voor de begijnen definitief en namen de ‘oude vrouwen’ de huisjes over. De kapel verloor zijn oorspronkelijke functie.
Aan de vier huisjes werd in de loop van de volgende jaren nauwelijks of in het geheel geen onderhoud gepleegd waardoor ze tot krotten vervielen.

Vrouwenhoflaan
In 1754 overleed in Brielle de zeer rijke weldoenster Laurentia van den Berg, getrouwd met de magistraat Leendert de Witt. In navolging van zijn vrouw besloot hij de armen in onze stad te ondersteunen. Leendert liet met goedkeuring van de regenten de twee noordelijke huisjes slopen. Bovendien liet hij een nieuw groot huis bouwen op de hoek van de huidige Vrouwenhoflaan en de Coppelstockstraat. Zoals in die tijd gebruikelijk was,werd in dat huis een gevelsteen aangebracht met de volgende tekst:

“DIT VROUWENHUIS IS GEHEELVERNIEUWD MET TWEE OUDE VROUWENVERGROOT DOOR LEENDERT DE WITT EN HEBBEN DAARVAN DEN EERSTE STEEN GELEGD DE TWEE GEBROEDERS GERARD EN JOHAN FAUFARCQ anno april 1755”

De kapel na 1572
Na 1572 wordt de kapel lange tijd gebruikt voor de opslag van turf.

In 1882 brandt de korenmolen op het Molenbolwerk tot de grond toe af. Bij gebrek aan een andere maalderij in Brielle wordt in de kapel een stoommaalderij gevestigd.

In 1905 koopt de heer F. van Rij de stoommaalderij van P. Langendoen Lzn. en wordt de Firma Van Rij en Co. Meelfabriek De Volharding CV opgericht.

In 1908 worden de laatste woninkjes van het voormalige Begijnhof gesloopt.

1937 Als 14-jarige jongen gaat Leen van Rij werken bij zijn vader. Met twee maalstenen wordt graan gemalen voor boeren en bakkers uit de omgeving.

Zwaar werk voor de jonge man, volle zakken tarwe van 80 kg en haver van 50 kg.

Gedurende de Tweede Wereldoorlog maalt De Volharding tarwe voor de Brielse burgerij, ook al mocht dat niet.

In 1947 worden beide maalstenen vervangen door een hamermolen. Deze werd oorspronkelijk aangedreven door een dieselmolen maar naderhand vervangen door een elektromolen.

In 1965 wordt er gestopt met het malen van granen.
De onderneming wordt voortgezet met de verkoop van dierenvoeders.

In 2009 sluit De Volharding de deuren.

In 2009 wordt de kapel gerestaureerd. Thans maakt de kapel deel uit van de zorgverlener 'Ipse de Bruggen'. De cliënten van deze organisatie worden in de twee nieuw gebouwde complexen in de Coppelstockstraat gehuisvest. De kapel is nu de huiskamer van de cliënten.

Begijn of Bagijn
Vanaf rond 1200 leefden er begijnen in De Nederlanden. Beide schrijfwijzen werden oorspronkelijk gebruikt daar er nog geen officiële spellingsregels bestonden. Van lieverlee werd de schrijfwijze 'begijn'.

Voor een vrouw in de middeleeuwen was het begijnenleven, naast het kloosterleven, de enige manier om fatsoenlijk zonder armoede ongehuwd te blijven en zo zelfstandig mogelijk te wonen. Wie gehoorzaamheid aan een man, het bed te delen met een man, het runnen van een huishouding met veel kinderen en de grote kans te sterven in het kraambed niet zo aantrekkelijk vond, kon levenslang begijn blijven. Met de opkomst van de rijke burgerij ontstond het verschijnsel dat vrouwen die vanwege hun rijke familie zelf wat kapitaal hadden, zich aangetrokken voelden tot het begijnenleven, omdat zij daarin zonder echtgenoot financieel zelfstandig konden blijven en eigen interesses konden volgen. Ze hoefden hun bezittingen niet in te leveren en konden ook buiten het begijnhof hun huis aanhouden, al woonden ze daar niet zelf. Zo werden nogal wat rijke vrouwen begijn. Ze gebruikten vaak kapitaal om goede werken te ondersteunen. Bijvoorbeeld door schenkingen aan ziekenhuizen of kerken.

Nu zijn er geen begijnen meer, de hofjes in veel steden worden bewoond door gewone huurders. De laatste begijn ter wereld overleed in 2013. Ze heette Marcella Pattyn en stierf op 92-jarige leeftijd in de Vlaamse stad Kortrijk.

Bronnen:
Streekarchief Voorne-Putten; Websites van Begijnhoven Breda, Kortrijk en Diest; Auteur W. Plokker, Geschiedenis van Voorne-Putten en Rozenburg; Website van BBBouw.

Situatie kapel en bijbehorend woonhuis voor de sloop.
Let op de rechthoekige vensters.

Restauratie 2008.

Boogvenster oorspronkelijk.

Boogvenster na restauratie.

Van noodwinkels tot winkelcentrum

Brielle buiten de wallen (4)

Een melkboer, bakker, groenteboer en een sigarenwinkel in Rugge? De Brielse middenstanders schrokken van dat plan. Tien jaar later had Rugge een winkelcentrum.

Tekst: Nico de Vries

Vier winkels in Rugge? Dat voornemen mocht dan wel gebaseerd zijn op landelijke cijfers, maar voor Brielle ging die vlieger niet op, betoogden de Brielse middenstanders in 1959. Nergens in Zuid-Holland was er een winkelstad te vinden die wat betreft winkeldichtheid kon tippen aan die van de vestingstad. Stedenbouwkundige ir. Schut hield voet bij stuk. Een woonwijk met duizend inwoners kon volgens hem niet zonder bakker, melkboer, groenteboer en een sigarenwinkel.
De beroering onder de middenstanders werd nog groter na een rapportage van het COM, het orgaan voor de bouw van winkelpanden. In Rugge was plaats voor niet vier, maar voor wel achttien tot twintig winkels, luidde het advies dat het COM uitbracht aan het gemeentebestuur. Dit is ‘de galg waaraan de Brielse middenstand opgehangen zal worden’, reageerde een verbijsterde voorzitter van de Brielse Belangenvereniging Handel en Nijverheid.
In de loop der maanden werden de scherpe randjes van het winkelplan geslepen. In Rugge zouden alleen winkels voor de dagelijkse boodschappen komen. Interieurwinkels, radio- en tv- en modezaken zouden zoveel mogelijk binnen de wallen blijven. Bij de toewijzing van de winkels in Rugge kregen de Brielse middenstanders natuurlijk voorrang.
Ondertussen zag een ondernemer zijn kans schoon. In de zomer van 1961 reed uitbater Cees Dingemans van het gelijknamige café aan de Kloosterweg met zijn bakfiets door de wijk in aanbouw. Toen het te fris werd voor limonade voorzag hij de bouwvakkers - tegen betaling uiteraard - van warme koffie en koek.

Afstand ver en omslachtig
Winkels zouden er pas in 1964 komen. In de wintermaanden van dat jaar waren tweehonderd nieuwe woningen betrokken. Ook de middenstanders in de vesting zagen in dat ‘de afstand naar de binnenstad voor elke inkoop te ver en te omslachtig’ was. Handel en Nijverheid moedigde de achterban aan in een van de noodwinkels op de hoek van de Welleweg en de Van der Fuyckstraat te trekken.

De zelfbedieningszaak die kruidenier Dirk van Rij opende in een noodwinkel in Rugge.

Café-uitbater Cees Dingemans tijdens zijn koffierondje door de wijk in aanbouw.

De Gerard van Voornestraat.

Kruidenier Dirk van Rij van de zelfbedieningszaak De Nieuwe Brielse in de Coppelstockstraat was de eerste die de Oostvoornseweg overstak. 'Voor kruidenierswaren, zuivelproducten, vleeswaren, groente en fruit, behoeft de huisvrouw in Rugge, die veelal jonge kinderen heeft, zich niet meer naar het centrum te spoeden', schreef de Nieuwe Brielsche Courant na de opening van de zaak in juli 1964.
In het Geuzengesticht aan de Voorstraat deed mevrouw Cambell de laatste wollen damespakjes, Terlenka-rokjes, bad- en theedoeken tegen een laag prijsje van de hand en verhuisde in februari 1965 naar Rugge. Haar textielzaak De Ruggesteun stond tussen de zelfbedieningszaak en de patatwagen 't Hoekje van Piet Schats, die op de Markt in de vesting een gelijknamige patat- en ijssalon had.
Onderwijl vroeg links en rechts in de Brielse gemeenteraad zich af of 'de maagdelijke wijk Rugge wel zat te wachten op een cultuurelement' als een patatzaak. Stankoverlast en vieze patatzakjes met resten mayonaise op straat hadden toch niets van doen met een winkel voor dagelijkse behoeften, vonden VVD en PvdA. Waarna burgemeester Van Es fijntjes opmerkte dat zich na de levensmiddelenzaak van Van Rij geen andere gegadigden voor de noodwinkels hadden gemeld dan mevrouw Cambell en frietbakker Schats.
Uiteindelijk waagden nog twee middenstanders de sprong. In juni legden de plaatselijke aannemer J.C. Poldervaart en schilder Joop S. Racké de laatste hand aan de noodwinkel van bakker J.D. van der Hoek. Deze bakker uit de Langestraat bood als welkomstactie voor achtennegentig cent een zak vol Brielse zandtaartjes aan.
Het elektrotechnisch bureau B. Hoogenboom opende in november de deuren. In de etalage stonden verschillende typen wasmachines, waaraan Mar Janse zich vergaapte. 'En dan kwam Hoogenboom naar buiten en verzekerde mij dat ik er een tegen afbetaling mocht kopen. Nou mooi niet, liever met de hand wassen dan op de pof kopen.'

Groot-Rugge

Mar, haar man Anton en dochtertje Ingrid hadden eind 1966 een woning aan de Gerard van Voornestraat betrokken. Voor een kale huurprijs van honderdvijfendertig gulden hadden ze uitzicht over de weilanden. Op de begane grond hadden ze een zit-eetkamer, een keuken en een aangebouwd schuurtje; boven vier slaapkamers en een douche. Omdat haar echtgenoot een baan als landmeter bij de Provinciale Waterstaat in Brielle had gekregen, kwam het jonge gezin in aanmerking voor een huurwoning. 'Maar we moesten eerst langs de wethouder, voordat we het contract konden tekenen.'
De 330 zogenoemde huurwoningen maakten onderdeel uit van het plan Groot-Rugge, dat verder voorzag in de bouw van 64 luxe flatwoningen in drie blokken van drie lagen aan de Anna-Hoevestraat en 140 vrije woningen aan Anna-Hoeve- en Frank van Borselenstraat.
Met een veiligheidshelm in de Brielse kleuren op zijn hoofd sloeg de 11-jarige Geert Jan van Es, de jongste zoon van de burgemeester, in december 1965 de eerste paal voor de bouw van die zogenoemde 140 Eurowoningen die ook wel drive-in-woningen werden genoemd.
Met oog op de privacy had de architect de woonkamer met een deur naar een balkon over de hele breedte, op de eerste etage geplaatst. Daaraan grensde de keuken, waarbij rekening was gehouden voor de vrouw van de toekomst die in haar keuken immers 'vele huishoudelijke hulpmiddelen wil onderbrengen'. Op de tweede verdieping waren een ruime ouderslaapkamer, twee slaapkamers en badkamer met ligbad. Op de begane grond trof je een ruime entree aan, een studeer- of hobbyvertrek en een garage voor twee auto's of een auto met caravan. De gehele woning was voorzien van centrale verwarming. De koopsom vanaf 59.000 gulden was inclusief voordeurtelefoon en aansluitpunt op het centrale antennesysteem.

Uitbreiding in centrum
Terwijl Rugge groeide en groeide, verbouwde de Brielse middenstand in de vesting ook de winkels. Kruidenier Spar breidde in 1965 de winkel aan de Voorstraat uit, Textiel Weltevreden aan de Vischstraat opende vijftig meter verderop een tweede winkel en het stoffige winkeltje van Radio Wageveld aan de Nobelstraat veranderde in een moderne toonzaal met tv's en radio's.
Vlak voor de opening van de nieuwe zaak liep nieuwbakken Briellenaar J.M. Leegsma de tijdelijke zaak van Teun Wageveld aan de overzijde van de straat binnen. Hij had een paar onderdelen nodig, waaraan voor Wageveld geen stuiver te verdienen viel, schreef Leegsma aan de Nieuwe Brielsche Courant. Met een vrolijk gezicht en een vriendelijk woord haalde Wageveld zijn winkel overhoop en vond het gevraagde. Bij de woninginrichtingsfirma Eisenga vroeg Leegsma om een tapijtspanner. Tot zijn verbazing kreeg Leegsma 'zonder te weten wie wij waren' zo'n spanner mee. Om het een en ander bij te tippen gaf schilder Joop S. Racké Leegsma zonder naar zijn adres te vragen een blik zwarte verf mee. Wat overbleef kwam wel terug, zei de schilder nog. Met die service gaf de Brielse middenstand een voortreffelijk en welverzorgd visitekaartje af, concludeerde de werknemer van Shell die Vlaardingen voor Brielle had verruild.
'We hadden in Rugge onze vaste klanten, maar echt druk was het niet', vertelt Kees Schats.
Mevrouw Cambell keerde terug naar de Voorstraat. Met veel glasgerinkel en hevig gekraak had een storm de noodwinkel platgelegd, waarna zij haar plekje in Rugge overdeed aan een wasserette. Ook Schats hield Rugge voor gezien. 'Toen het winkelcentrum werd gebouwd, moesten we weg.'

Nieuwe winkelcentrum in L-vorm
Na de bouwvak van 1967 was de bouw begonnen van dat nieuwe winkelcentrum in een L-vorm. Boven de korte poot verrees boven de winkels een torenflat van negen verdiepingen. Boven de lange poot kwamen twee woonlagen.
Van de winkels op de begane grond werden er twee door Brielse ondernemers ingenomen: bakker Van der Hoek en apotheker Verlaat die de binnenstad na een conflict met de huisbaas achter zich had gelaten. De meeste winkeliers van het eerste uur kwamen van buiten. Kapper Rosbergen was een Rotterdammer, drogist J. Coops kwam uit Schiedam, textielverkoper Bergwerff uit Rozenburg en de lunchroom-annex automatiekhal was van cafetariahouder Van Amerongen uit Nijmegen. 'Dat er plek was voor een cafetaria hoorden we pas later, maar toen hadden we al andere plannen', zegt Cees Schats over het vertrek uit Rugge.
In het winkelcentrum zouden verder de Algemene Bank Nederland, de Schiedamse slijterij Coebergh en de chemische wasserij Voorne uit Hellevoetsluis een filiaal openen. Voor levensmiddelen, groente en fruit konden de Ruggenaren terecht bij supermarkt De Kroon, een filiaalbedrijf van toen 1059 zelfstandige detaillisten. 'Voor een rolletje zijde hoef je gelukkig niet meer naar Den Briel', vertrouwde een huisvrouw uit de Gerard van Voornestraat bij de opening van het winkelcentrum in 1969 een verslaggever toe.
Met het winkelcentrum aan het Ruggeplein was de nieuwe wijk voltooid.

Het winkelcentrum en de flat aan het Ruggeplein.

Het echtpaar Coops bij de opening van de drogisterij en parfumerie in 1969. Foto's Streekarchief Voorne-Putten.

Museumnieuws

Marijke Holtrop

Het Museumnieuws van het voorjaar 2025 staat in het teken van twee van de drie tentoonstellingen die het museum dit jaar biedt. Ten eerste is daar de tentoonstelling '80 jaar vrijheid in Brielle en op Voorne 1945-2025'. Deze levert een bijdrage aan de landelijke herdenking die viert dat Nederland tachtig jaar geleden werd bevrijd en aan de Tweede Wereldoorlog een einde kwam. De tentoonstelling omvat vijf thema's: het bombardement op Brielle, de slachtoffers uit Zwartewaal, de bevrijding, het verzet en de Duitse propaganda. De tentoonstelling is het resultaat van een samenwerkingsverband van het museum met de Stichting Bevrijdingsfestival Brielle, de werkgroep Bommen op Den Briel, het 4 & 5 mei comité Voorne, de Sjoel en zes particuliere bruikleengevers. Voor het educatieve programma tekent Elsa Galinksy.

Het museale beleid om jaarlijks een zomertentoonstelling te houden om herhalingsbezoek te genereren startte in 2018 met de kleine tentoonstelling 'De Vrouwen van Willem van Oranje. Vier echtgenotes, een dochter en een zus'. Het museum sloot daarmee aan bij de landelijke herdenking van het begin van de Tachtigjarige Oorlog in 1568 die het Rijksmuseum had geïnitieerd. Erik Swart schreef de bijbehorende publicatie. Verschillende succesvolle tijdelijke tentoonstellingen volgden, onder andere die in 2019 met gastconservator Ronald Prud'homme van Reine en het bruikleen van de gouden beker van Cornelis de Witt. Deze beker staat tentoongesteld in zaal 527 van de vaste opstelling van het Louvre.

In 2025 presenteert het museum Willem van Oranje en Charlotte de Bourbon

Een van de iconische gebeurtenissen in Brielle is het huwelijk van Willem van Oranje met zijn derde vrouw, Charlotte de Bourbon, in de Sint-Catharijnekerk op 12 juni 1575. In 2025 is het 450 jaar geleden dat dit gelukkige huwelijk werd gesloten; dit feit wordt van 13 juni t/m 14 september 2025 herdacht met een tentoonstelling. Centraal in de tentoonstelling staat de zorg die Charlotte haar man bood nadat op 18 maart 1582 de eerste moordaanslag op hem was gepleegd. Prachtige schilderijen, prenten en brieven illustreren niet alleen de genegenheid voor elkaar, maar geven ook een beeld van de medische zorg in die tijd. Ook de originele huwelijksovereenkomst uit de collectie van de Koninklijke Verzamelingen zal te zien zijn. Een publicatie van het onderzoek door Erik Swart en een geurstation van Caro Verbeek completeren de tentoonstelling.

Nicolaas Pieneman, Charlotte verpleegt Willem van Oranje, collectie Rijksmuseum

Historische theatervoorstelling op 12 juni

Op donderdagavond 12 juni 2025 wordt in de Sint-Catharijnekerk de bekende en alom geprezen historische theatervoorstelling 'De Vier Vrouwen van Willem van Oranje' opgevoerd door Theatergroep Plankgas. Aanvang 19.00 uur.

Toegangskaarten zijn vanaf 1 april te koop bij de receptie van het museum.
De prijzen zijn € 4,- p.p. vanaf 18 jaar, jonger dan 18 jaar € 1 p.p.

Het verborgen leven van Prins Willem van Oranje

Elke Nederlander kent natuurlijk onze eerste Prins van Oranje bij naam.
Bekender is deze prins wellicht onder zijn eretitel 'Vader des Vaderlands' en natuurlijk niet te vergeten, onder die andere bijnaam 'Willem de Zwijger'.
Wie was hij nu werkelijk?

Tekst: Rob van Breda

Over zijn vroege jeugd is relatief weinig bekend. Willem (toen nog Wilhelm geheten) werd in 1533 geboren op het ouderlijk slot de Dillenburg, een van de kastelen van zijn familie, de van Nassau's. Hij was de oudste zoon van Wilhelm de Rijke en Juliana van Stolberg. In Duitsland was niet lang daarvoor uit onvrede over met name de aflaatpraktijken van de katholieke kerk de Lutherse godsdienst ontstaan. De ouders van Willem hadden zich al vroeg bij deze nieuwe godsdienstrichting aangesloten. Zo werd de jonge Willem in de eerste jaren van zijn leven volgens de nieuw ontstane Lutherse leer opgevoed. Deze nieuwe religieuze stroming zou uiteindelijk de belangrijkste aanleiding vormen voor het ontstaan van de latere Tachtigjarige Oorlog. Als Willem elf jaar is, gebeurt er iets dat het verloop van zijn verdere leven drastisch zal veranderen. Zijn oudere neef René van Chalon wordt in dienst van de Spaanse koning Karel de Vijfde op 25-jarige leeftijd in een veldslag tegen het Franse leger dodelijk getroffen door een kogel.
Deze René sterft kinderloos en als gevolg daarvan erft de dan nog jonge Willem een grondgebied rond de Franse plaats Orange. Die grond is echter niet het belangrijkste. Er hoort bij de erfenis tevens de titel Prins van Oranje. Met deze titel bevind je je opeens in de hoogste adellijke kringen Je bent dan niet meer op het niveau van graaf, hertog of markies, maar je staat dan gelijk aan andere prinsen en koningen in Europa. In adellijke kringen ontstaat over deze erfenis dus wel enige beroering, er zijn namelijk nog wel meer adellijke liefhebbers voor deze bijzondere erfenis.

Slot Dillenburg

Een jong ventje van elf jaar, dat ook nog eens is opgevoed in die nieuwe ketterse godsdienst. . . Uiteindelijk bemoeit Keizer Karel, zich persoonlijk met de kwestie. Hij bepaalt dat de jonge Willem wel degelijk de erfenis krijgt. Dit echter onder een belangrijke voorwaarde: hij moet vertrekken uit dat Lutherse Dillenburg en zijn verdere opleiding zal voortaan plaatsvinden volgens het katholieke geloof. Zijn vader stemt daarmee in, en zo vertrekt de jonge Willem naar Breda, om daar een gedegen katholieke opvoeding te krijgen. Zijn officiële titel is vanaf dat moment: Prins Willem van Oranje en Graaf van Nassau.

Een eerste huwelijk

Krap zeven jaar later, al op achttienjarige leeftijd dus, treedt Willem in het huwelijk met de dan ongeveer even oude Anna van Egmond, ook wel Anna van Buren geheten. Huwelijken in adellijke kringen, zeker in die tijd, werden vrijwel altijd om tactische redenen gesloten. Door verbintenissen aan te gaan met andere vorstenhuizen kon, naast gebiedsuitbreiding ook politieke steun worden verworven. Ook je kinderen krijgen daardoor weer adellijke familieleden. Dit huwelijk blijkt achteraf gezien, nog redelijk goed geslaagd te zijn geweest. Beide echtelieden, Willem en Anna bleken het goed met elkaar te kunnen vinden en dat, zo zullen we later zien, kan van zijn latere huwelijken niet altijd worden gezegd. Willem heeft inmiddels een gedegen opleiding achter de rug. Hij spreekt zijn talen en is een ontwikkeld man geworden. Hij blijkt tevens over diplomatieke gaven te beschikken en komt daardoor als diplomaat-raadgever in dienst van Keizer Karel de Vijfde. Op den duur wordt hij zelfs diens vertrouweling. Na het overlijden van Keizer Karel, komt hij in dienst van diens zoon, Filips de Tweede.

Met Filips ontstaan er al snel problemen, maar ondanks de verschillen van inzicht wordt Willem door hem toch verheven tot stadhouder van Holland, Utrecht en Zeeland. Zijn carrière verloopt dus op rolletjes. Samen met Anna krijgt hij twee kinderen. In het jaar 1554 wordt hun zoon Philips Willem geboren en twee jaar later hun dochter Maria. Hun geluk zal echter niet lang duren, want al na zeven jaar, komt zijn vrouw Anna te overlijden. Als gevolg van het overlijden van Anna, erft Willem als enige, een heel arsenaal aan adellijke titels. Onder andere van Katzelnbogen, Vianden, Buren, Lingen en Leerdam. Tevens wordt hij Markies van Veere en Bergen op Zoom en daarbij ook nog eens Baron van Breda, IJsselstein, Diest en Cuyk. Stuk voor stuk titels die onze huidige koning, tot op de dag van vandaag, nog steeds mag voeren. Zoals bekend zal de Tachtigjarige Oorlog het verloop van zijn verdere leven vrijwel volledig bepalen. In zijn zoektocht naar bondgenoten doorkruist hij heel Europa en is daardoor veel van huis. In de recent bij Querido Facto verschenen uitgave Het reisboek van Willem van Oranje van René van Stipriaan is berekend dat hij gedurende zijn actieve leven bij elkaar ca. 100.000 km door Europa heeft gereisd, voor die tijd gigantisch veel. Het gevolg daarvan is dat hij vrijwel nooit thuis was en zijn vrouwen vaak eenzaam achterbleven. Dit laatste zal een rode draad blijken in al zijn huwelijken.

Anna van Egmond

Anna van Saksen

De jonge Prins Willem is dus al vroeg weduwnaar. Als knappe jonge prins echter, heeft hij, tussen alle krijgsverrichtingen door, beslist niet te klagen over vrouwelijke aandacht. Ongeveer vijf jaar lang, blijft hij vrijgezel, maar op den duur gaat hij zich toch eenzaam voelen en verlangt hij naar een stabiele thuisbasis met een vrouw die zijn hofhouding kan besturen. De beoogde kandidate is de dan nog zeer jonge prinses Anna van Saksen (ze is dan slechts 15 jaar oud). Er volgen lange en complexe onderhandelingen met de familie van Anna. Zij is Luthers en Willem is rooms-katholiek. Dat is echter niet het enige probleem. Na intensief overleg en een compromis treedt het stel in 1561 in de Sint-Nicolaaskerk te Leipzig in het huwelijk. Naar zeggen, duurde het huwelijksfeest ruim acht dagen. Willem wordt echter steeds meer betrokken in de strijd tegen de Spaanse overheersing en Anne blijkt een verre van perfecte echtgenote te zijn. Ze heeft een mismaakte schouder en lijdt daar zeer onder. Ze blijkt ook een sterk opvliegend en humeurig karakter te hebben, er wordt in haar directe omgeving als het haar niet zint, gescholden en zelfs geslagen. Van het bestieren van Willems hofhouding, komt dan ook bedroevend weinig terecht. Bij de zeldzame keren dat hij thuiskomt, treft hij dan ook een behoorlijke chaos aan. Gaandeweg begint het grillige karakter van Anne echter een steeds grotere rol te spelen. Ondanks dit alles, krijgt het stel in zes jaar tijd, toch nog

Anna van Saksen

drie kinderen: Anna, Maurits en Emilia. In het jaar 1570 bereiken de problemen een climax, als blijkt dat Anna een buitenechtelijke verhouding is begonnen met ene Jan Rubens, de voormalige Schepen van Antwerpen. Als de verhouding uitlekt, wordt Rubens gearresteerd en opgesloten in een kerker van het slot de Dillenburg. Willem wil daarna niets meer met Anna te maken hebben, alhoewel hij op dit gebied zelf ook niet helemaal vrijuit gaat.

Charlotte de Bourbon

In juni van het jaar 1572, als Brielle dus nog maar net is bevrijd door de watergeuzen, heeft Willem in het Duitse Heidelberg overleg met paltsgraaf Frederik III. Bij die gelegenheid zou hij zijn voorgesteld aan Charlotte de Bourbon, dochter van de hertog van Montpensier. Echt helemaal zeker schijnt dit echter niet te zijn. Charlotte is dan 24 jaar oud. Ze is kort daarvoor ontvlucht uit het klooster waar ze op dertienjarige leeftijd door haar vader naar toe werd 'verbannen'. Willem zou bij die gelegenheid zeer onder de indruk van haar te zijn geweest. Er zou van zijn kant zelfs sprake zijn geweest van 'liefde op het eerste gezicht'.

In die periode is Charlotte echter meer geïnteresseerd in de vijf jaar jonger broer van de prins, Lodewijk van Nassau. Deze heeft dan door in de strijd opgelopen kwetsuren een breekbare gezondheid. Lodewijk komt in 1574, een jaar later dus, tijdens de rampzalig verlopen veldslag op de Mokerheide tegen de Spanjaarden, om het leven. Er verstrijkt daarna nog een vol jaar, als in 1575 Charlotte in 1575 door middel van een brief van de Willem een huwelijksaanzoek ontvangt. Deze boodschap wordt haar persoonlijk overhandigd door Marnix van Sint Aldegonde. Voor Willem zou ook dit huwelijk een aantal voordelen bieden. Charlotte had als abdis in het klooster de nodige ervaring opgedaan in het geven van leiding. Ze was een intelligente en doortastende vrouw gebleken en bovendien calvinistisch van geloofsovertuiging. Hoewel ze door haar vlucht uit het klooster door haar vader was onterfd, had ze nog steeds goede contacten met haar invloedrijke familieleden van hoge adel, waartoe ze zelf ook behoorde. Maar. . . Willem is dan nog steeds getrouwd met Anna van Saksen. Er ontstaat in adellijke kringen, maar in het bijzonder in die van zijn schoonfamilie, een enorme rel. Ook op straat wordt er schande gesproken van dit voorgenomen huwelijk.

Op basis van het steeds vreemdere gedrag van zijn vrouw Anna, maar ook door het feit dat ze hem ontrouw is geweest, weet Willem kort voor zijn voorgenomen huwelijk met Charlotte de Bourbon en met behulp van wel vijf predikanten een officiële scheiding te bewerkstelligen. Daarna ligt de weg eindelijk open voor zijn derde huwelijk. Op 12 juni 1575, dit jaar dus precies 450 geleden, wordt door predikant Jean Taffin, in de Brielse Catharijnekerk het huwelijk gesloten tussen Prins Willem van Oranje en Charlotte de Bourbon.

Charlotte de Bourbon

De dag na het huwelijk reist het paar door naar Dordrecht want daar voert de prins belangrijke besprekingen.
Zo slecht als zijn vorige huwelijk verliep, zo voorspoedig blijkt zijn relatie met Charlotte te verlopen. Ze ontwikkelt zich in korte tijd tot een echte steunpilaar voor de prins. De hofhouding loopt weer zoals het hoort en al snel neemt ze de intensieve correspondentie die hij voert met zijn bondgenoten, volledig van hem over. Daar zijn legio voorbeelden van. Een behoorlijk deel van de schriftelijke correspondentie van de prins is gelukkig goed bewaard gebleven. Ondanks alle weerstand tijdens het begin van hun huwelijk, blijkt Charlotte al snel geliefd te worden in haar omgeving. Zelfs haar vader erkent dat en na verloop van tijd krijgt ze alsnog de erfenis die haar aanvankelijk werd onthouden. Tussen al deze bedrijven door, krijgt Charlotte dan ook nog eens zes kinderen, allemaal dochters: Louise Juliana, Elisabeth, Catharina Belgica, Charlotte Flandria, Charlotte Brabantia, Emilia Secunda Antwerpiana. Het geluk van het echtpaar zal helaas niet lang duren. Al in het jaar 1582, dus na slechts zeven jaar huwelijk, komt ook Charlotte te overlijden. Ze is dan slechts vijfendertig jaar oud.

Louise de Coligny
Willem is inmiddels 'vogelvrij' verklaard door de Spaanse koning, maar desondanks treedt hij ongeveer een jaar na het overlijden van Charlotte opnieuw in het huwelijk. Hij trouwt dan met de dan 28-jarige Louise de Coligny. Zij is de dochter van een goede vriend van Willem, admiraal de Coligny, de leider van de Hugenoten. Willem is dan bijna 50 jaar oud.

Willem van Oranje

Louise de Coligny

Een flink leeftijdsverschil met Louise dus. Op 12 april 1583 wordt het huwelijk in Antwerpen voltrokken. Er is nauwelijks geld voor een feest. Willem heeft op dat moment meer schulden dan geld. Vrijwel al zijn kapitaal heeft hij gestoken in het inhuren van soldaten en ook Louise blijkt niet al te bemiddeld. Ook dit huwelijk zal niet erg lang standhouden. Ruim een jaar later, op 10 juli 1584, zal Willem in Delft worden vermoord door de Spaansgezinde Balthasar Gerards.

Omdat het dit jaar 450 jaar geleden is dat het huwelijk van Prins Willem van Oranje en Charlotte de Bourbon in de Brielse Sint-Catharijnekerk werd gesloten, wordt er een aantal speciale evenementen georganiseerd. Door het Historisch Museum Den Briel wordt er op verschillende manieren aandacht aan besteed terwijl de Culturele Stichting Voorne onder regie van Margareth van Rooijen op 14 en 15 juni in de Sint-Catharijnekerk het spektakelstuk 'Willem van Oranje Noodsprong en Noodlot' uitvoert.

Bronnen:
De vrouwen van Willem van Oranje - Thera Coppens (Uitgeverij De Fontein)
Het reisboek van Willem van Oranje – René van Stipriaan (Uitgeverij Querido Facto)
Publicatie Willem & Charlotte: dr. Femke Deen:
De ideale vrouw voor Oranje (Uitgegeven ter gelegenheid van de onthulling van het beeld van Heleen Levano in 2021)

Einde van een tijdperk

Rund- en varkensslagerij Van der Waal stopt na 111 jaar en drie generaties

Slagerij Van der Waal gevestigd aan de Nobelstraat 59 – voorheen Zuid-Einde 74 – in Den Briel sloot op 15 maart na 111 jaar en drie generaties slagers definitief de deuren. Niet alleen voor eigenaresse Corry van der Waal-van Stigt een bijzonder moment maar voor veel Briellenaren en klanten van heel Voorne het einde van een tijdperk.

Tekst: Klaas Schipper

Piet en Corry ontvingen op 17 mei 2014 de erepenning uit handen van de wethouder Economische Zaken.

Bloemen, kaarten, aardige briefjes, reacties op Facebook en Instagram, Corry die de zaak na het overlijden van haar man Piet in 2014 voortzette, werd er in de weken voor de sluiting mee overladen. Ze heeft inmiddels wel begrepen dat de klanten behalve haar koopwaar ook haar fijne gesprekken met een lach en een traan zeer wisten te waarderen.
Met haar zoon Theo aan haar zijde schetst ze de geschiedenis van de slagerij die eigenlijk niet in 1914 maar al in 1907 van start ging. Piets opa Abraham van der Waal, zoon van een biggenboer, begon met zijn slagerij aan de overkant van het Zuid-Einde. ´Maar dat rekenen we niet mee', licht Theo toe, 'we tellen vanaf 1914 toen de slagerij op de huidige plaats opende. Daar zat al 25 jaar een slagerswinkel die hij overnam. De winkel aan de Nobelstraat en het slachthuis en de worstmakerij aan de Turfkade. Daar bevond zich de waag waar ook andere Brielse slagers gebruik van maakten.' Over zijn overgrootvader Abraham van der Waal die op een oude foto met een knecht in de deur van zijn slagerij poseert, weet hij niet veel te vertellen. Wel dat hij leed aan astmatische bronchitis en het uithield tot 1951, het jaar waarin hij de slagerij overdeed aan zijn zoon Lies getrouwd met Miep Moree uit Rockanje. Zelf verhuisde hij naar een van de huisjes voor ouderen aan de Torenstraat die daar na het bombardement van 1943 werden gebouwd.

De tweede generatie
Dat waren Lies en Miep die de zaak voortzetten tot 1981. Lies was niet alleen actief in de slagerij maar ook op muzikaal terrein. Hij speelde accordeon, piano, orgel en zelfs op aanraden van Wout van Soest nog even viool, al hield hij daar snel mee op.
Maar op veel bruiloften en partijen op Voorne zorgde Lies van der Waal voor passende muziek. Toen de naastgelegen hoedenwinkel van Weltevrede te koop kwam, werd die aangekocht om de slagerij uit te breiden. Maar zo ver kwam het niet, want Miep zette de hoedenwinkel voort omdat er toch al een aardige voorraad hoeden bij de aankoop inbegrepen was.
Later werd hier de orgelwinkel van Poppeliers gevestigd waarbij Lies als demonstrateur optrad.
Het wordt allemaal met een lach verteld aan de grote tafel in de kamer achter de winkel waar inmiddels ook Corry's zwager Bram en schoonzus Ank van der Waal uit Rockanje aangeschoven zijn. Zij assisteerden nog enkele donderdagmorgen bij het maken van de befaamde boerenworsten waarmee Slagerij Van der Waal landelijk heel veel prijzen wist te behalen.
Zelf runden Bram en Ank van 1981 tot 2012 met veel succes een slagerij aan de Molendijk in Rockanje, waar eerder Leen Vijfvinkel zat.

De derde generatie
Vanaf 1981 begon aan de Nobelstraat 59 in Den Briel ook de derde slagersgeneratie: Piet en Corry van der Waal. Voor Piet was het vanzelfsprekend dat hij net als zijn vader slager werd, de Oudenhoornse Corry van Stigt kreeg er al op haar dertiende jaar een vrijdagavond- en zaterdagbaantje als snijmeisje en schoonmaakster. 'Toen ik vijftien was, kreeg ik verkering met Piet, dus ik groeide er vanzelf in.
We trouwden in 1977 en vier jaar later zetten we de zaak voort. Zo ging dat gewoon in die tijd', Corry ziet er met heel veel plezier op terug. Ze begrijpt best dat haar zoons Peter en Theo niet meer voor het vak kozen. 'Het vak verandert, de tijden veranderen, eetpatronen veranderen. Het is natuurlijk lang niet meer elke dag aardappelen, groente en vlees maar vaak pizza, pasta, kip. Zelf vond ik het nu ook tijd om er een punt achter te zetten. Je wordt ouder en je gaat je handen en voeten voelen. Het was fijn om de winkel na het overlijden van Piet in 2014 toch nog jaren te kunnen voortzetten, Ik zal de gesprekken met de mensen echt wel ontzettend missen, maar er komt vast een invulling van mijn dagen.' Gevraagd naar hoogtepunten wijst ze op de vele prijzen die tot in de jaren negentig voor het worst maken werden behaald en het 100-jarig bestaan van de zaak in mei 2014 waarbij Piet en zij, kort voor het overlijden van Piet, een erepenning van de gemeente Brielle ontvingen. *Slagerij Van der Waal na 111 jaar gesloten: einde van een tijdperk!*

Abraham van der Waal met knecht

Lies en Miep van der Waal

Piet en Corry van der Waal

Vele prijzen voor de worsten

KANTOOR & Creatief
de Bruin Bazen v.o.f.

Voorstraat 60
3231 BJ Brielle
t. 0181-412874
f. 0181-418322
e. info@kantoor-creatief.nl

Openingstijden:
Dinsdag t/m vrijdag
9.30 – 17.30
Zaterdag 10.00 – 16.00

Uw adres voor:

* kantoorartikelen en papierwaren
* computer cartridges en etiketten
* technische- en creatieve tekenmaterialen
* alle soorten verf voor kunstschilders
* schildersdoeken en tekenblocs
* luxe schrijfwaren en agenda omslagen
* pennen graveren
* kopiëren en inbinden van verslagen
* plastificeren
* gratis advies van Louis en Willy

Gidsengroep Brielle
Libertatis primitiae

Spreek eens af voor een rondleiding met een van onze enthousiaste gidsen:

info@gidsengroepbrielle.nl

WWW.GIDSENGROEPBRIELLE.NL

LIJSTENMAKERIJ
AL MEER DAN 50 JAAR
JAN BAZEN
Voorstraat 64
3231 BJ Brielle
Telefoon 0181 412083
ORIGINELE OUDE GRAVURES
WWW.JANBAZEN.NL

AANNEMINGSBEDRIJF
ldvandijk.nl
L.D. van DIJK BV BRIELLE
06-44110026
WERKPLAATS (0181) 416506 — MAARLAND ZUIDZIJDE 43